

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa D. S.
przeciwko I. Ż. i Skarbowi Państwa - Sądowi Okręgowemu w K.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 stycznia 2019 r.,
na skutek skargi powódki
o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K.
z dnia 26 lutego 2016 r., sygn. akt II Ca (...),

- 1) odrzuca skargę,**
- 2) nie obciąża powódki kosztami postępowania przed Sądem Najwyższym,**
- 3) oddala wniosek pełnomocnika powódki o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.**

UZASADNIENIE

Powódka D. S. wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 lutego 2016 r., wskazując, że jest on niezgodny z art. 6 k.c., art. 23 k.c., art. 117 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c., art. 45 ust. 1 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP. Jako podstawy skargi przytoczyła art. 24 § 1 w zw. z art. 6 k.c., art. 23 k.c., art. 94 § 1 w zw. z art. 118 § 1 k.p.c., art. 176

ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 117 § 1 k.p.c. oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 328 § 2 k.p.c.

Podniosła, że w wyniku wydania zaskarżonego orzeczenia poniosła szkodę niemajątkową w postaci naruszenia jej dóbr osobistych (godności) przez brak adekwatnej ochrony dla jej roszczenia o ochronę dóbr osobistych naruszonych w toku postępowania prowadzonego przez Sąd Okręgowy w K. (I C (...)), przedmiotowe traktowanie w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w K. (II Ca (...)), Sądem Rejonowym w K. (VI C (...)) oraz podważenia zaufania do wymiaru sprawiedliwości rozumianego, jako aparat państwowy służebny wobec obywatela i stworzony w celu ochrony jego praw. Argumentowała, że w toku tych postępowań, na skutek naruszeń przepisów prawa, została pozbawiona pełnomocnika z urzędu, który reprezentowałby jej interesy. Ponadto została zlekceważona i potraktowana, jak osoba drugiej kategorii. W motywach zaskarżonego rozstrzygnięcia nie wyjaśniono bowiem, z jakich przyczyn nie może domagać się ochrony prawnej poprzestając na ogólnikowych i nieuzasadnionych twierdzeniach, że sąd prowadzący postępowanie w oparciu o przepisy obowiązującego prawa nie może działać bezprawnie.

Pozwany Skarb Państwa - Sąd Okręgowy w K. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o odrzucenie skargi, odmowę przyjęcia jej do rozpoznania lub oddalenie skargi i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego merytorycznego orzeczenia w zasadzie sądu drugiej instancji i wyjątkowo - w przypadku określonym w art. 424¹ § 2 k.p.c. - sądu pierwszej instancji, kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

Skarga jest nie tylko środkiem nowym, ale i wyjątkowym. Zasadą bowiem jest, że prawomocność, tworzy nowy stan prawny pomiędzy stronami albo *erga omnes*, jak też sanuje wszelkie ewentualne naruszenia prawa, którymi orzeczenie

jest dotknięte. Z tego względu jest środkiem wysoce sformalizowanym i wszystkie jej wymagania konstrukcyjne określone w art. 424⁵ § 1 k.p.c. należy interpretować ściśle.

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku powinna zawierać między innymi uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy. To wymaganie konstrukcyjne skargi jest spełnione wtedy, gdy skarżący przedstawi wyodrębniony wywód prawny, w którym wskaże, że szkoda wystąpiła, określi jej postać, wysokość i czas powstania oraz związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia, będącego przedmiotem skargi, a także przedstawi dowody lub inne środki zdolne uwiarygodnić powstanie szkody (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2016 r., V CNP 37/16, nie publ. i z dnia 23 września 2005 r., III CNP 5/05, nie publ.). Konieczność takiego określenia szkody i jej uwiarygodnienia dotyczy zarówno szkody majątkowej, jak i niemajątkowej. Wskazuje się, że nie jest spełnieniem tego wymagania ogólne, hipotetyczne odwołanie się do krzywdy powstałej przez naruszenie dóbr osobistych skarżącego, choć wyjątkowo szkoda niematerialna może stanowić podstawę skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2011 r., III CNP 22/11, nie publ. i z dnia 19 marca 2008 r., III CNP 10/08, OSNC - ZD 2009, nr 1, poz. 3).

Tak rozumianego obowiązku skarżąca nie spełniła, nie uprawdopodobniła realnie poniesionej szkody; nie wskazała mechanizmu jej powstania oraz nie opisała jej następczego związku z wydaniem zaskarżonego orzeczenia. Poprzestała bowiem na ogólnych stwierdzeniach o poniesieniu szkody mającej powstać naruszenia jej dóbr osobistych w tym godności i zaufania do wymiaru sprawiedliwości. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że szkoda na którą powołuje się skarżący, jako normalne, naturalne następstwo wydania zaskarżonego orzeczenia, musi powstać po jego wydaniu, a przed wniesieniem skargi, w przeciwnym razie skarga jest niedopuszczalna (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2006 r., II CNP 13/15, OSNC 2006, nr 6, poz. 110 i z dnia 23 września 2005 r., III CNP 5/05, nie publ.). Wywód skarżącej w znacznej mierze odnosi się do zdarzeń, które miały miejsce

przed wydaniem wyroku, co poddaje w wątpliwość istnienie związku przyczynowego między wydaniem zaskarżonego orzeczenia, a szkodą (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006, nr 7 - 8, poz. 141).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie również wskazywano, że same ujemne przeżycia w postaci subiektywnie odczuwanego poczucia krzywdy, związanego z niesatysfakcjonującym przebiegiem postępowania, nie stanowią o naruszeniu dobra osobistego w postaci godności. Prawo do rzetelnego postępowania, nie stanowi dobra osobistego, w związku, z czym ewentualne niedoskonałości tego postępowania nie mogą być traktowane w kategoriach naruszenia dóbr osobistych stron (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2003 r., V CK 344/02, nie publ., z dnia 17 września 2004 r., V CK 69/04, nie publ., z dnia 6 maja 2010 r., II CSK 640/09, OSNC-ZD 2011, nr A, poz. 4, i z dnia 24 września 2015 r., V CSK 741/14, OSNC 2016, nr 7-8, poz. 95).

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że o tym czy doszło do naruszenia dobra osobistego nie mogą decydować subiektywne odczucia osoby uważającej się za pokrzywdzoną i żądającej ochrony prawnej, lecz kryteria obiektywne, zwłaszcza zaś to, jaką reakcję wywołują w społeczeństwie określone zagrożenia lub naruszenia, a także całokształt okoliczności sprawy, której przedmiotem jest ochrona dóbr osobistych (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997r., III CKN 33/97, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 93, z dnia 5 kwietnia 2002r., II CKN 953/00, nie publ., z dnia 25 lipca 2003r., I PK 330/02, nie publ., z dnia 29 września 2010r., V CSK 19/10, OSNC-ZD 2011, nr 2, poz. 37). Nie można zatem przyjąć, by niekorzystny dla skarżącej przebieg postępowań sądowych mógł naruszać jej godność osobistą, a jej twierdzenia w tym przedmiocie uprawdopodobniały szkodę niemajątkową, której naprawienia można się skutecznie domagać się w obowiązującym stanie prawnym.

Z przytoczonych względów należało orzec jak w sentencji (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).

Na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ w zw. z art. 424¹² k.p.c. mając na uwadze trudną sytuację materialną skarżącej nie obciążono jej kosztami postępowania wywołanego skargą. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony

jest pogląd, że czynności pełnomocnika ustanowionego z urzędu, wywołując skutek w postaci odrzucenia środka prawnego, nie uzasadniają przyznania mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98, OSNC 1999, Nr 6, poz. 123, z dnia 13 marca 2014 r., II CNP 64/13, nie publ., z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 41, i z dnia 21 czerwca 2012 r., IV CNP 17/12, nie publ.).

jw